

ئەرکەکانی پەرلەمانی کوردستان لە ئیمروە تا دووارۆژ ... وەهاب شاھ محەمەد

پەرلەمان وەک دەزگایێکی یاسای لە کۆمەڵگا دیموکرات و مەدەنیکان، لە رێگای ھەلبژارنی راستەوخۆی ئازادانە تاکەکانی کۆمەڵ دادەمەزرێ و بە بەرزترین دەزگای یاسای داھنرێ کە تیایدا ھەموو یاسا بنەرەتیکانی پێویست کە گونجاوبێ لەگەڵ بنەما و مافە سەرھەکیکانی ھەموو تاکەکانی ناو کۆمەڵ بێ هیچ جیاوازیک لە نیوان تاکەکان دادەریژێ.

پەرلەمان وەک دەزگایێکی ھەلبژاردەیی خەلک لە سەرۆکی ھەموو دەسەلاتیکی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوریەوھییە، پێچەوانەیی ئەمەش بێ شەریعیەتی پەرلەمان و بێدەسەلاتی پەرلەمان دەرەخات، پاشان وەک پلنگی بێ ددان دەبھینێتە بەرچاو. ھێچ ھیزیکی سیاسی یان ئابووری کە ھەول بۆ خۆزاکردن دەدات بەسەر دەسەلاتی یاسای و بریارەکانی پەرلەمان ئەوا ھێچ ریزیکی بۆ راوێچوونی خەلک و بەرزەوھەندی گشتیکانی میلەت و ولات دانانی، بەپێچەوانەو تەنھا بییر لە بەرزەوھەندی تاکە دەسەلاتی سیاسی و ئابووری خۆی دەکات.

لێرە پێویست ناکات باس لەو پەرلەمانە کارتۆنیانە بکەین کە دەسەلاتە دیکتاتۆرۆ ترولیتاریکان بۆ جوانکردنی سیمای خۆیان لەدەرەوی ولات دروستی دەکەن، ئەو پەرلەمانانەش لە ھەموو جیک ناسراوون و ھێچ ریزیکی ئەوتۆ بۆ بریاروون بۆچوونیان دانانرێ، بۆیە لێرە دەمانەوێ تەنھا باس لەو پەرلەمانە ھەلبژاردانەیی یەکسەری ھەموو تاکەکانی کۆمەڵ دەکەین کە لە دنیای دیموکرات ھەن، کە پەرلەمانی کوردستان یەکێکە لەو پەرلەمانانە جیھان کە خەلکی کورد دەنگی بۆ داوە و ئەندامەکانی ھەلبژاردووە.

لە کوردستان لە ساڵی 1992 پەرلەمانی ھەلبژاردەیی خەلک دروست بوو، کە بۆ یەكەم جار لە میژووی گەلەکەمان توانیمان دەزگایێکی یاسای لەو جوړە بنیاتبنین بۆ چەسپاندنی کۆمەڵگایێکی مەدەنی و دیموکراتی، کەھاوتابێ لەگەڵ پەرلەمانی دنیای دیموکرات کە بتوانی بەرزەوھەندی و مافە سەرھەکیکانی ھەموو تاکەکانی ناو کوردستان بپاریژێ، لەھان کات ھێلی سووربێ بۆ ھەموو ئەوانە دەیانەوێ ئارەزوو تەسکەکانی خۆیان بسەپین بەسەر زۆرینەیی خەلکی کورد.

دیارە دامەزراندنی پەرلەمانی ھەلبژاردەیی کوردستان کتۆپری نەبوو، بەلکو سەرکردایەتی ھێزە کوردستانیکان و رۆشنبیرانی کورد بوونی پەرلەمانی کوردستانیان بە یکی لە کارە ھەرە پێویست و گەرنگەکان زانی بۆ بنیاتنانی کۆمەڵگایێکی مەدەنی کوردی دوور لە کۆمەڵگا چەوساوەکانی ناوچەکە.

سەرانی کورد بەھاوکاری ھەموو ھێزە سیاسیکان پاش رزگاربوونی زۆربەیی زۆری ناوچەکانی کوردستان دامەزراندنی پەرلەمانی کوردستانیان لە رێگای ھەلبژاردنی ئازادانەو یەکسەری بە نزیکبوونەوھە کۆمەڵگای کوردی لە ھەموو کۆمەڵگا مەدەنیکان تری دنیا بە کاریکی پێویست و گەرنگ دانا، بۆیە ئەمرۆش پێویستە ھەمان بۆچوونی ساڵی 1992 مان ھەبێ بۆ ئەو پەرلەمانەمان.

بەداخەو ھەر لەرۆژی دامەزرانی پەرلەمانەو تاکو ئەمرۆ ھەستمان بە سەر بەخۆی و ئازادی پەرلەمانی کوردستان نەکرد، وە نەشیتوانی بەپێی پێویست کارو و بریارەکانی لە گەڵ رووداوە سیاسی و ئابووریکانی کوردستان ئەنجام بدات. تاکو ئێستا وە پاش 13 سال

بەسەر دامەزرانی پەرلەمانی هەلبژاردەیی کوردستان نەمانبەینی یان نەمان بیست کە پەرلەمان روژی لە روژان بریارێکی سیاسی یان ئابووری یەکێ لە دەسەڵاتە سیاسییەکانی کوردستان رەتکاتەوه، یان بە بریارێکی ناراستی بزانی، پاشان داواش بکات لەو لایەنە کە بە بریارو کارەکە ی بچیتەوه.

لە سالی 1992 تاكو ئیستا زۆر رووداوی سیاسی و ئابووری گەوره، هەندیکیان دلتەزین یان دژ بە بەرژەوهندیە گشتیکانی خەلکی کورد بوون، بەلام تاكو ئەمرۆ پەرلەمانی کوردستان یەکێ لەو رووداوانە ی نایاسای و دژ بە بەرژەوهندی گشتی لەقەڵەم نەدا، ئەمەش دەگەریتەوه بۆ ناسەر بەخۆی ئندامانی پەرلەمان کە هەریکیکیان بە بیرروبووچوونی لایەنە سیاسییەکی خۆی مامەلە ی لەگەڵ رووداوەکان کردووه.

ئەندامانی پەرلەمان پرنسیپە دیموکراتیە بنەرەتیکانی ئەندامی خۆیان دەکرده قوربانی هەموو بریارێکی سیاسی، بووچوونی لایەنە سیاسییەکانی خۆیان لە هەموو پرنسیپە ئازاد و مەدەنیکان گرتبووه بەلایەنەوه، بۆیە خەلکی کورد پەرلەمانیان وهک دەزگایێکی ناسەر بەخۆ لە رووی بریارەکانەوه بینیووه و بە دەزگایێکی بیدهسەڵات ناوی دەبەن.

پاش ئاسای بوونەوه ی باری سیاسی لە کوردستان و نەمانی مەترسی و هەرەشەکانی بەعس، خەلکی کوردستان چاوهڕێ ئەوهبوون کە پەرلەمان وهک دەزگایێکی هەلبژاردەو یاسای کارو بریارەکانی جوړی تر بی، بەلام بەداخەوه تاكو ئیستا زۆر لەو کارانە ی کە پیوست بوو بکرایە ئەنجام نەدراوه. دەبوا یە پەرلەمان پاش رزگاری هەموو لایەنە سیاسییەکانی ناچار بکردایە بۆ یە کگرتنەوه ی هەردوو ئیدارە کوردیکە، لەوهش زیاتر ریگای بە دوواخستنی نەدایە. پەرلەمان وهک دەزگایێکی سەر بەخۆی هەلبژاردە ی خەلک پیویست ناکات بیدهنگ بی بەرامبەر یەک نەگرتنەوه ی هەردوو ئیدارە کە، لە کاتی کدا دەبوا یە هەردوو ئیدارە کەخۆیان ئەو کارەیان ئەنجام بدایە، نەک لایەنیکی تر پیسنیاری ئەوه بکات.

تاكو ئیستا پەرلەمان بەرامبەر ئەو هەموو گەندەلیانە ی کە لە داموودەزگاکان بەریوەدەچی، یان ئەوانە ی لە کەرته تایبەتیکان ئەنجام دەدرێ ریسوانە کردووه، نەشمان بیستووه ئەو بابەتە بکریتە بە بەشیک لە گفتوگۆکانی کو بوونەوه کانی. ئایا دەبی خەلکی روشنبیر و جەماوهر پال بە پەرلەمانی کوردستان بنی ئەو کارە بکەن، یان جەماوهر روو لەدەرگای پەرلەمان بکات بۆ ناچارکردنی کە چارەسەر یک بۆ ئەو کارە گەندەلیە نارەوانە بدۆزیتەوه. باشە نابی پەرلەمان لە ریگای دامەزراندنی کۆمیتە ی تایبەتیەوه کۆنترۆلی هەموو کارەکانی داموودەزگاکان و کەم و کووریکی کارە خزمەتگوزاریکان بکات، یان دەبی خەلکی لە ریگای خوپیساندان و نارەزایەوه ریگا لەو جوړە کارانە بگرن، لە کاتی کدا پەرلەمان بیدهنگە لەسەری. بوچی تاكو ئیستا نەمان دی یان نەمان بیست کە هەندێ لە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان نارەزای دەربرن یان دژ بە هەندێ لەو بریار و یاسانە بن کە دەخرینە بەردەم پەرلەمان، یان دەبی ئەندامانی پەرلەمان هەر هەموو بەیەک دەنگ و بی هیچ دژایەتی کردن ئەو بریارە سیاسیانە قبول بکەن هەر وهک ئەوه ی لە ولاتانی تاکە دەسەڵات روودەدات.

بوچی تاكو ئیستا پەرلەمان داوا لە هەردوو ئیدارە ی کوردستان ناکات داهااتوو و خەرجی ئیدارە کە بخەنە بەردەست پەرلەمان بۆ ئەوه ی متمانە ی خەلکی لەسەر هەردوو ئیدارە کە زیاتر بی و ئیتر کەسیش باس لەوه نەکات کە خەلکانیک هەن لەناو ئەو دوو ئیدارە یە کە دەسەڵاتی سیاسی و کۆمەلایەتی خۆیان بۆ کاری گەندەلی نارەوا بەکار دینن. بوچی دەبی ریگا بە کەسانی ک بدری کە لە ریگای پەییوەندیە سیاسی و کۆمەلایەتیکیانێانەوه هیژە

کوردستانیکان بکهن به پردی کاره گهنده لیکانیان و له ریگای ئه و په یوه ندیانه شه وه گیرفانیان پرکهن و هه رکه سیکیش ره خنه یان لیگیرئ دوور بخرینه وه. بۆچی په رله مان له ریگای یاسای تاییه تیه وه ریگا له و که سانه ناگرئ که ده یانه وئ کیشه بۆ لایه نه کوردستانیکان دروست کهن، یان سه رکرده ی لایه نه کوردستانیکان تاوانبار بکرین که بیده نگن به رامبه ر هه موو کاره گهنده لیکان، که له راستیدا بیئاگان له و کاره گهنده لیکانه، وه ئه وانیه ئه و کاره نابه جئ و گهنده لیکانه ئه نجام دهن که سانیکن که پۆستی سیاسی و ئیداریان، یان په یوه ندیه کۆمه لایه تیکانیان ده کهن به پردی کاره کانیان.

باشه چۆن ده بئ هه موو ئه ندامانی په رله مان یه کده نگ بن له سه ر بریاره سیاسی و ئابوریکانی هه ردوو ئیداره که و کاره کانیان، بئ ئه وه ی هیچ ئه ندامیک دژ به و بریار و یاسانه بئ. ئایا ئه مه ناسه ربه خۆی و بیده سه لاتئ په رله مانئ کوردستان پیشان نادات. بۆچی ده بئ هه موو ئه ندامانی په رله مان لایه نگیری هه موو بریاریکی لایه نه کانی خۆیان بن. چۆن ده بئ هه موو ئه ندامانی په رله مان یه کده نگ ره زامه ندی خۆیان به رامبه ر ده ستووری داها تووی عیراق ده ربن، بئ ئه وه ی یه ک که س ناره زایی و ناده نگی خۆی به رامبه ر ئه و ده ستووره ده ربئ.

ئایا ئه مه ته نها ئه وه ناگه یئئ که هه موو ئه ندامانی په رله مان ته نها په یه وه وی بریاره سیاسیکانی لایه نه کانی خۆیان ده کهن و هیچی تر. ئایا له وه ده ترسن که ناده نگی و ناره زاییوونیان تووشی سزادانیان بکات له لایه ن پارته که یانه وه، یان وه لا بخرینه وه له پۆسته کانیان، یان ده بئ کویرانه هه موو بریاریک قه بول بکهن که پارته کانیان به راستی ده زانی.

له کۆمه لگایکی په رله مانئ مه دهنی، وه ک ئه وه ی ئیمه خواستیاریین له کوردستان پیویسته بریاره کانی په رله مان سه ربه خۆ و له سه رووی هه موو ده سه لاتیکی سیاسی و ئابوریه وه بئ، ئه گینا په رله مان شه رعیه ت و سه ربه خۆی خۆی له ده ست دهنات، خه لکیش باوه ریان به ده سه لاتئ په رله مانه که نامیئ.

پیویسته کاره کانی په رله مان له ئه مرۆه جوړیک بیئ که سه ربه خۆی ته واوی پیوه دیاربئ، ناشبئ وه ک سالانی زوو ته نها سیمبولیکی مه دهنیه ت بئ و هیچی تر. نابئ ئیتر په رله مانئ کوردستان دووای نه مانئ زۆر له و باره ناسک و ترسناکانه ی جارن ته نها وه ک پلنگیکی بئ ددان بیئ به رامبه ر بریار و رووداوه کان.

وه هاب شاه محمد

Shah. wahab@gmail.com